

Sygn. akt III AUa 892/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 lutego 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Tadeusz Szweda (spr.)
Sędziowie	SSA Lena Jachimowska SSA Antonina Grymel
Protokolant	Ewa Bury

po rozpoznaniu w dniu 24 lutego 2016r. w Katowicach

sprawy z odwołania J. P. (J. P.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

przy udziale zainteresowanego P. P. (P. P.)

o wypłatę niezrealizowanego świadczenia

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Katowicach

z dnia 6 marca 2015r. sygn. akt XI U 1349/14

oddala apelację.

/-/SSA L.Jachimowska /-/SSA T.Szweda /-/SSA A.Grymel

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 892/15

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 6 marca 2015r. Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach w punkcie 1 oddalił odwołanie P. P. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. z dnia

8 kwietnia 2014r., odmawiającej odwołującemu się wypłaty niezrealizowanego świadczenia po zmarłym ojcu K. P., zaś w punkcie 2 zmienił zaskarżoną decyzję w/w Oddziału ZUS z dnia 14 kwietnia 2014r., odmawiającą odwołującemu się J. P. wypłaty niezrealizowanego świadczenia po zmarłym ojcu K. P. i przyznał wskazanemu odwołującemu się prawo do niezrealizowanego świadczenia po zmarłym K. P. za marzec 2014r.

Uzasadniając orzeczenie, Sąd I instancji przypomniał, iż w odwołaniu od decyzji z dnia 8 kwietnia 2014r. P. P. domagał się przyznania mu prawa do wypłaty niezrealizowanego świadczenia po ojcu za marzec 2014r. wskazując, iż wniosek w tej sprawie został złożony w dniu 14 marca 2014r., na 11 dni przed planowaną wypłatą świadczenia, wyznaczoną na 25 dnia każdego miesiąca. Pomimo tego, ZUS przesłał emeryturę na rachunek zmarłego. Bank odmówił zwrotu świadczenia, gdyż nie był do tego zobowiązany przepisami, a nadto jego ojciec miał zadłużenie debetowe.

Odnośnie odwołującego się J. P., Sąd Okręgowy przypomniał, że we wniesionym odwołaniu odwołujący się powołał się na treść unormowania art. 136 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j.t. Dz. U. z 2015r., poz. 748 z późn. zm.), domagając się przyznania mu prawa do wypłaty niezrealizowanego świadczenia w pełnej wysokości po K. P. argumentując, iż mieszkał razem z ojcem (wdowcem) oraz opiekował się nim.

W odpowiedziach na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie, stojąc na stanowisku, iż w przypadku przekazania na rachunek bankowy kwoty emerytury w miesiącu, w którym nastąpił zgon świadczeniobiorcy, a kwota ta przysługiwała mu za ten miesiąc, należy ją traktować jako należną zmarłemu i roszczenie z tytułu niezrealizowanych świadczeń nie powstaje.

W ramach poczynionych ustaleń faktycznych, Sąd I instancji wskazał, że K. P., będący wdowcem, miał dwóch synów: P. P. oraz J. P..

Zmarły był osobą uprawnioną do emerytury, która po waloryzacji od dnia 1 marca 2014r. wynosiła 2.803,28 zł, powiększona o dodatek pielęgnacyjny. Świadczenie zostało zmniejszone o kwotę 700,82 zł przekazaną do depozytu w związku z ustaleniem kolejności potrąceń. Termin płatności emerytury ustalony był na 25 dzień każdego miesiąca.

K. P. zmarł w dniu 14 marca 2014r. Przed śmiercią zamieszkiwał i prowadził wspólne gospodarstwo domowe z synem J. P., który opiekował się nim. Już w dacie śmierci ubezpieczonego ZUS został poinformowany o fakcie jego zgonu. Pomimo to, w dniu 24 marca 2014r. organ rentowy przekazał kwotę świadczenia do wypłaty na rachunek zmarłego.

W rozważaniach prawnych Sąd I instancji zauważył, iż sporna kwestia w przedmiotowej sprawie sprowadzała się do rozstrzygnięcia, czy odwołujący się spełnili wszystkie przesłanki wypłaty niezrealizowanego świadczenia przewidziane w art. 136 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W dalszym toku wywodów - odwołując się do treści art. 136 ust. 1 u.e.r. FUS - podniósł, iż J. P. (syn K. P. prowadzący ze zmarłym wspólne gospodarstwo domowe) zaliczał się do I kategorii uprawnionych z art. 136 ust. 1 w/w ustawy, a P. P. (syn zmarłego nieprowadzący z nim wspólnego gospodarstwa domowego) do II kategorii uprawnionych. Zarazem Sąd Okręgowy zaznaczając, że osoby zaliczane do II i III kategorii w/g unormowania art. 136 ust. 1 u.e.r. FUS,

są uprawnione do niezrealizowanego świadczenia wyłącznie w przypadku, gdy brak jest osób zaliczonych do wyższej kategorii, co w realiach rozpoznawanej sprawy oznaczało, iż uprawnionym do uzyskania prawa do niezrealizowanego świadczenia po zmarłym ojcu jest wyłącznie odwołujący się J. P..

Sąd I instancji zaakcentował, iż z zebranego w niniejszej sprawie materiału dowodowego jednoznacznie wynikało, iż organ rentowy - pomimo uzyskania w dniu 14 marca 2014r. informacji o zgonie K. P., a także złożenia w tej dacie przez P. P. wniosku o wypłatę niezrealizowanego świadczenia po ojcu - w dniu 24 marca 2014r. przekazał emeryturę na rachunek bankowy zmarłego. W ocenie Sądu Okręgowego, w zaistniałym stanie faktycznym ZUS powinien był wstrzymać przekazanie do banku świadczenia za miesiąc marzec 2014r., bowiem miał na to wystarczająco dużo czasu, a następnie podjąć działania mające na celu ustalenie kręgu spadkobierców zmarłego, zgodnie z art. 136 ust. 1 u.e.r. FUS.

Apelację od w/w wyroku wywiódł ZUS, zaskarżając orzeczenie w części zmieniającej zaskarżoną decyzję organu rentowego z dnia 14 kwietnia 2014r., odmawiającą odwołującemu się J. P. wypłaty niezrealizowanego świadczenia po zmarłym ojcu K. P. i przyznającej wskazanemu odwołującemu się prawo do niezrealizowanego świadczenia po zmarłym K. P. za marzec 2014r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o oddalenie odwołania w całości.

We wniesionej apelacji ZUS podniósł zarzut obrazy przepisu prawa procesowego, a to art. 233 § 1 k.p.c., poprzez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, a przez to błędną jego ocenę prowadzącą do przyjęcia, że odwołujący J. P. jest uprawniony do niezrealizowanego świadczenia po zmarłym K. P. oraz zarzut naruszenia prawa materialnego, art. 136 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, poprzez uznanie, że zaistniały przesłanki do uzyskania przez J. P. prawa do niezrealizowanego świadczenia po zmarłym K. P..

Uzasadniając apelację, Zakład Ubezpieczeń Społecznych podniósł, iż zmarły K. P. był osobą uprawnioną do emerytury. Termin płatności ustalono na 25 dzień miesiąca. Należne zmarłemu świadczenie za marzec 2014r. zostało przekazane na wskazany przez niego rachunek bankowy. Powołując się na treść unormowania art. 101 u.e.r. FUS oraz art. 130 ust. 1 tej ustawy, apelujący wskazał, iż zmarły prawo do emerytury za marzec 2014r. nabył pierwszego dnia tego miesiąca. Zatem, przekaz dokonany w miesiącu śmierci uprawnionego, był przekazem należnym. W ocenie Oddziału, stanowiska prezentowanego przez Sąd I instancji nie uzasadniał przytoczony pogląd wyrażony w tezie wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 25 lutego 2014r., III AUa 1077/13. W okolicznościach sprawy będącej przedmiotem rozpoznania przez ten Sąd, świadczenie również zostało wypłacone po śmierci uprawnionego, a za wadliwy uznano pogląd, że przelanie świadczenia na rachunek w banku po śmierci uprawnionego, nie jest skutecznym zrealizowaniem świadczenia. Emerytura za miesiąc, w którym nastąpiła śmierć uprawnionego podlegała dziedziczeniu przez uprawnionych wymienionych w art. 136 ust. 1 ustawy, co nie oznaczało, że organ rentowy był zobowiązany do ponownej wypłaty świadczenia spadkobiercom, gdy wysłał należność na rachunek w banku.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja, jako bezzasadna, podlega oddaleniu.

Tytułem wstępu godzi się zauważyć, iż apelacja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przedstawiła dwa zarzuty, a to naruszenia przepisu prawa procesowego - art. 233 § 1 k.p.c. oraz zarzut obrazy przepisu prawa materialnego art. 136 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Skonstatować jednakże wypada,

że w pisemnym uzasadnieniu apelacji organ rentowy w żaden sposób nie skonkretyzował na czym polegać by miało zarzucane Sądowi I instancji uchybienie, polegające na rzekomym przekroczeniu granic swobodnej oceny dowodów przy rozpoznawaniu niniejszej sprawy. Tym samym, Sąd II instancji musiał zarzut ten uznać za bezzasadny i w ogóle nieuzasadniony.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia przepisu prawa materialnego (art. 136 ust. 1 u.e.r. FUS) - bo tak rozumieć należy uzasadnienie apelacji - to zarzut ten, jakkolwiek uzasadniony przez ZUS, okazał się być bezzasadny po przeprowadzeniu postępowania apelacyjnego.

Mając na względzie, iż apelujący w uzasadnieniu wywiedzionego środka odwoławczego odwoływał się do powołanej już w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia tezy wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 25 lutego 2014r., III AUa 1077/13, w świetle której rolą przepisu art. 136 ust. 1 u.e.r.f.u.s.

jest określenie kręgu spadkobierców, Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją określa osoby uprawnione, jednak do czasu wypłaty świadczenia. Analiza przepisu

art. 136 ust. 1 w związku z art. 130 ust. 2 u.e.r.f.u.s. nie daje podstawy do przyjęcia,

że organ rentowy ma obowiązek wypłacenia spadkobiercom emerytury, w sytuacji, gdy działając zgodnie z wnioskiem ubezpieczonego, przed uzyskaniem informacji

o jego śmierci, przekazał świadczenie na rachunek w banku. W sytuacji tej dochodzi do zrealizowania należności, a organ rentowy zwolniony zostaje od obowiązku przesądzenia komu świadczenie przysługuje. Nie oznacza to, że do wypłaconej

na rachunek kwoty nie są uprawnione wyłącznie osoby wskazane w przepisie

art. 136 ust. 1 ustawy. Akt wypłacenia należności nie powoduje, że emerytura podlega dziedziczeniu na ogólnych zasadach. Czym innym są reguły dziedziczenia,

a czym innym odpowiedzialność za wypłacenie długu spadkowego.

Analizując w/w orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Białymstoku, wypada zauważyć, iż jego teza odnosi się do sytuacji, w której organ rentowy przekazuje kwotę świadczenia (emerytury, renty) za dany miesiąc na rachunek bankowy zmarłego ubezpieczonego przed uzyskaniem informacji o jego śmierci. Sytuacja taka nie występuje jednakże w niniejszej sprawie, w której Zakład Ubezpieczeń Społecznych dowiedział się o zgonie K. P. w dniu 14 marca 2014r.,

zaś kwotę świadczenia za marzec 2014r. przekazał na jego rachunek bankowy w dniu 25 marca 2014r., a zatem jedenaście dni po jego śmierci. Mając z kolei na względzie stanowisko Sądu Najwyższego zaprezentowane w uzasadnieniu wyroku z dnia

13 stycznia 2015r., II UK 144/14, w świetle którego świadczenia przysługujące emerytowi (renciście) i zrealizowane za jego życia (np. w drodze przelewu

na rachunek bankowy świadczeniobiorcy) wchodzi w skład spadku po zmarłym

i stosownie do art. 922 § 1 k.c., podlegają dziedziczeniu, zgodnie z przepisami księgi czwartej Kodeksu cywilnego, zaś świadczenia przysługujące uprawnionemu

i niezrealizowane do dnia jego śmierci, są z mocy art. 922 § 2 k.c., wyłączone

ze spadku, jako przechodzące na oznaczone osoby, niezależnie od tego,

czy są spadkobiercami. Art. 136 u.e.r. FUS ustanawia bowiem odrębne

od dziedziczenia następstwo prawne w tym zakresie. Trzeba zaakcentować, iż brak było podstaw do uznania, że organ rentowy w skuteczny sposób dochował swojej powinności względem odwołującego się J. P., wynikającej z treści normy prawnej wyrażanej przez art. 136 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Mając powyższe na względzie, Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji, na mocy art. 385 k.p.c.

/-/SSA L.Jachimowska /-/SSA T.Szweda /-/SSA A.Grymel

Sędzia Przewodniczący Sędzia

JR